

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра конституційного права України

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Затверджено на засіданні
вченої ради
протокол № від   р.

Ректор

_____ **Анатолій Гетьман**

Харків 2021

ЗМІСТ

1. ВСТУП

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

**4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

1. Вступ

Мета навчальної дисципліни – формування глибоких знань і практичних навичок щодо використання сучасних публічно-правових доктрин в судовій та правозастосовній практиці, активізація аналітичної діяльності студентів, проведення науково-дослідницької роботи, а також практичних навичок діяльності правника.

Завдання:

- набуття й розвиток загальних, спеціальних і предметних компетентностей сформованих під час вивчення теоретичних засад публічного права і його місця в системі національного права;
- опанування вчення про обмеженість владних повноважень та компетенцію органів публічної влади;
- оволодіння знаннями та навичками в сфері дискреції органів публічної влади та судового контролю за її реалізацією;
- з'ясування особливостей застосування публічно-правових доктрин в судовій діяльності;
- формування уявлень про доктринальні підходи в діяльності Конституційного Суду України;
- набуття знань про теоретичні і практичні аспекти доктрини верховенства Конституції України;
- розвиток навичок і умінь використовувати доктрину «належної правової процедури» в судовій та правозастосовній практиці;
- аналіз доктрини «войовничої демократії» в судовій та правозастосовній практиці;
- оволодіння знаннями і навичками в сфері доктрини позитивного обов'язку держави в умовах становлення в Україні правової соціальної держави;

- формування навичок в сфері застосування доктрини правомірних обмежень в реалізації прав людини і основоположних свобод.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Публічне право та правова доктрина як складові елементи національного права.

Публічне право в системі національного права. Феномен публічного і приватного права. Публічно-правові основи в системі права. Галузі публічного права. Принципи публічного права. Система джерел публічного права. Публічний інтерес як об'єкт правового захисту. Види публічних інтересів. Суб'єкти публічно-правових відносин. Публічні інститути.

Владні повноваження та компетенція органів публічної влади. Доктрина обмеженого правління в сучасних політико-правових реаліях України. Поділ влади, механізм стримувань і противаг, незалежна судова гілка як елементи доктрини обмеженого правління. Громадський контроль в системі обмеження влади. Механізми демократії в державному урядуванні (принцип прозорості, електронний уряд). Доктрина належного урядування (good governance) в судовій та адміністративній практиці. Принцип захисту довіри громадян до держави і до права («доктрина vacation legis») в практиці Конституційного Суду України. Конкуруюча компетенція і спори про повноваження в публічному праві. Принципи позитивного та негативного визначення компетенції органів місцевого самоврядування. Делегування державних повноважень і повноважень органів місцевого самоврядування. Доктрини «вичерпних» та «прихованих» повноважень.

Дискреція органів публічної влади та судовий контроль за її реалізацією. Дискреційні повноваження органів публічної влади та їх види. Дискреція при здійсненні правотворчості. Дискреція при здійсненні правозастосування. Суддівський розсуд (судова дискреція). Вимоги до здійснення (реалізації) дискреційних повноважень. Судовий контроль за

реалізацією дискреційних повноважень. Доктрина неприпустимості надмірного формалізму.

Публічно-правові доктрини в судовій діяльності. Поняття та ознаки правової доктрини. Правова доктрина як джерело права. Публічно-правові доктрини в судовій практиці та правотворчості. «Судовий активізм» та судова правотворчість. Доктрина застосування норми конституції як норми прямої дії. Прогалини в праві/законодавстві як об'єкт конституційного та судового контролю. Правові позиції (висновки) Верховного Суду та їх роль у правозастосовній практиці. Доктрина політичного питання в практиці Конституційного Суду України та вищих судових інституцій.

Конституційна доктрина України. Поняття та загальна характеристика конституційної доктрини України, її складові. Проблеми становлення в Україні сучасної конституційної доктрини. Принципи розвитку офіційної конституційної доктрини України. Принцип «дружнього ставлення до міжнародного права». Юридичні позиції Конституційного Суду України: природа, значення, особливості зміни. Юридичні позиції Конституційного Суду України як складові офіційної конституційної доктрини України. Доктрини в практиці Конституційного Суду України. Верховенство права (правовладдя) в конституційній доктрині та судовій практиці. Свобода й людська гідність як фундаментальні конституційні цінності. Окрема думка судді Конституційного Суду України як складова конституційної доктрини.

Модуль 2. Окремі публічно-правові доктрини в судовій та правозастосовній практиці.

Доктрина верховенства Конституції України. Теорія установчої влади як політико-правова доктрина та національна практика. Юридичне верховенство Конституції: ідея, принцип, правова реальність. Презумпція конституційності нормативно-правових актів. Доктрина конституційної ідентичності та євроатлантичні прагнення України. Ієрархія конституційних цінностей.

Горизонтальний ефект конституції: теорія і національна практика. Критерії конституційності нормативно-правових актів. Статус Конституційного Суду України і його юрисдикція. Проблеми розмежування юрисдикції Конституційного Суду України та інших судових юрисдикцій. Юридична природа рішень Конституційного Суду України та проблеми їх виконання (застосування). Конституційна скарга в механізмі захисту прав людини і основоположних свобод. Умови прийнятності конституційної скарги. Перегляд судових рішень за виключними обставинами у зв'язку з встановленою неконституційністю/конституційністю закону або його окремого положення. Відшкодування шкоди, завданої актами і діями, що визнані неконституційними.

Доктрина «належної правової процедури». Дотримання процедури прийняття та набуття чинності нормативним актом як умова їх легітимності. Заборона зворотної дії нормативних актів в часі як належна правова процедура. Презумпція невинуватості в системі процедурних гарантій притягнення особи до юридичної відповідальності. Право не свідчити проти себе як процедурна гарантія притягнення особи до юридичної відповідальності. Право на професійну правничу допомогу. Концепція «плодів отруєного дерева». Визнання неправомірними податкових повідомлень-рішень на підставі порушення процедури проведення перевірки. Due process в судовій діяльності. Виконання судових рішень як процесуальна гарантія прав людини і основоположних свобод. Процедурні та змістовні аспекти представництва прокуратурою інтересів держави.

Доктрина «войовничої демократії». Співвідношення доктрин войовничої (озброєної) і процедурної демократії. Загальна характеристика форм войовничої (озброєної) демократії в Україні. Практика ЄСПЛ щодо заборони політичних партій. Критерії правомірності заборони. Заборона політичних партій і громадських об'єднань: критерії і судова практика в Україні. Стандарти проведення люстрації в практиці ЄСПЛ. Національна практика проведення люстрації та проблеми конституціоналізації люстраційних

обмежень. Практика ЄСПЛ у справах «Полях та інші проти України» та «Самсін проти України»: ключові аргументи. Засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та теоретико-практичні проблеми обмеження пропаганди їхньої символіки. Загальна характеристика Рішення Конституційного Суду України від 16 липня 2019 року № 9-р/2019.

Доктрина позитивного обов'язку держави. Доктрина зобов'язань держави у сфері прав людини. Дихотомія негативних та позитивних зобов'язань у сфері прав людини. Трирівнева типологія зобов'язань держави: поважати, захищати та забезпечувати здійснення прав людини. Сутнісний зміст соціальних прав та доктрина стверджувальних дій (*affirmative action*). Принцип соціальної держави. Структура права на соціальний захист у світлі позитивних обов'язків держави. Заборона втручання держави у сферу індивідуальної свободи. Позитивні зобов'язання держави щодо гарантування «негативних» прав людини, обсяг і зміст таких зобов'язань. Доктрина «ефективного контролю» та захист прав людини на окупованих територіях. Захист постраждалих від збройного конфлікту на підконтрольній території. Внутрішньо переміщені особи, право на компенсацію. Практика Конституційного Суду України і судів загальної юрисдикції та доктрина позитивного обов'язку держави. Позитивні зобов'язання держави у практиці Європейського Суду з прав людини.

Доктрина правомірних обмежень в реалізації прав людини і основоположних свобод. Поняття обмеження щодо реалізації прав людини. Співвідношення з категоріями «звуження змісту та обсягу прав людини», «скасування прав людини». Сутність прав людини і основоположних свобод. Абсолютні і відносні права і свободи людини. Каталог абсолютних прав людини. Правомірність обмеження реалізації прав людини і основоположних свобод. «Трискладовий тест», загальна характеристика його складових. «Законність» обмеження реалізації прав і свобод людини. «Легітимна мета» як умова правомірності обмеження реалізації прав людини.

Цінності, що захищаються шляхом обмеження реалізації прав людини. «Пропорційність» обмеження (втручання) реалізації прав і свобод людини. «Необхідність у демократичному суспільстві» як умова правомірності обмеження реалізації прав людини. Практика Конституційного Суду України та судів загальної юрисдикції та доктрина правомірних обмежень.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ СКЛАДАННІ ІСПИТУ

Максимальна кількість балів, які студент може отримати під час атестації, становить 100 балів.

Результати складання державного іспиту оцінюються за національною шкалою оцінювання: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Оцінка «відмінно» виставляється, якщо студент виявив системне та глибоке знання навчального матеріалу, проблем правозастосовної практики, точно і вичерпно відповів на питання екзаменаційного білету, продемонстрував знання практики Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України, Верховного Суду, уміння застосовувати набуті знання для вирішення практичних завдань.

Оцінка «добре» виставляється студенту, який продемонстрував достатньо повне знання матеріалу, але у відповіді допустив декілька несуттєвих помилок (або не в повній мірі розкрив зміст одного з питань білета), виявив розуміння значення отриманих знань для практичної діяльності.

Оцінка «задовільно» виставляється, якщо студент продемонстрував знання основного матеріалу дисципліни в обсязі, достатньому для роботи за професією, але допустив у відповіді суттєві неточності (або не в повній мірі розкрив зміст двох питань екзаменаційного білету).

Оцінка «незадовільно» виставляється, якщо студент у відповіді на питання білета допустив суттєві помилки, продемонстрував очевидні прогалини в знаннях (незнання базових понять та категорій доказового права

тощо, що свідчить про неможливість здійснювати професійну діяльність без додаткової підготовки з відповідної дисципліни.

Підсумкова оцінка з предмета виставляється згідно такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	ВИЗНАЧЕННЯ	За національною системою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	ВІДМІННО – відмінна відповідь на всі екзаменаційні питання	5	90 – 100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – повна відповідь на всі екзаменаційні питання, однак, з кількома помилками	4	80 – 89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна відповідь з певною кількістю значних помилок		75 – 79
D	ЗАДОВІЛЬНО – виявлення непоганої рівня підготовки, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	ДОСТАТНЬО – відповідь задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – відповідь не задовольняє мінімальні критерії, потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	35 – 59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – відповідь не задовольняє мінімальні критерії, необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1 – 34

4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 рок URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Загальна декларація прав людини URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4.11.1950 р (Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97)
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
5. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
6. Закон України: Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях від 18 січня 2018 року № 2268-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>
7. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
8. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року N 3477-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
9. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.01.2021 № 1135-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20>
10. Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпічмент) : Закон України від 10 вересня 2019 року № 39-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39-20#Text>
11. Про очищення влади 16 вересня 2014 року : Закон України від № 1682-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18#Text>
12. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки : Закон України від 9 квітня 2015 року № 317-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text>

13. Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті : Закон України від 9 квітня 2015 року № 314-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-19#Text>
14. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
15. Про Голодомор 1932-1933 років в Україні : Закон України від 28 листопада 2006 року № 376-V URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-16#Text>
16. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
17. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
18. Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України : Закон України від 19 грудня 2019 року № 400-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text>
19. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору) : Закон України від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#n2>
20. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>
21. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 листопада 2015 року № 794-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>
22. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

23. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
24. Про санкції від : Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text>
25. Виборчий кодекс України : від від 19.12.2019 № 396-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
26. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
27. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
28. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
29. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
30. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>

Література

Основна література

1. Головатий С. Про людські права. Лекції. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. 760 с.
2. Грищук О. В. Філософія конституційних цінностей. Київ : Компанія "ВАІТЕ", 2019. 416 с.
3. Конституційне право України : підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.; за заг ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
4. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри. / Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.

5. Погребняк С. П. Правові позиції Верховного Суду у контексті верховенства права і конституціоналізму. Київ: Ваіте, 2020. 240 с.
6. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку : монографія / редкол.: О. В. Петришин (голова редкол.), В. А. Журавель (заст. голови редкол.), Н. С. Кузнецова (заст. голови редкол.) [та ін.]. Харків : Право, 2021. 680 с.
7. Різник С. Конституційність нормативних актів. Сутність, методологія оцінювання та система забезпечення в Україні. Львів, 2020. 542 с.
8. Савчин М. Порівняльне конституційне право. Київ: ВАІТЕ, 2020. 462 с.
9. Христова Г. О. Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини: сучасні виклики. Харків: Право, 2018. 680 с.
10. Ukrainian Legal Doctrine: in 5 volumes / Ed. by V.Ia. Tatsyi, eng. edition ed. and transl. by W.E. Butler. Vol. 2. Ukrainian Public Law Doctrine / ed. by Yu. P. Bytiak. London: Wildy, Simmonds and Hill Publishing, 2015. 864 p.

Додаткова література

1. Амністія та люстрація: механізми перехідного правосуддя для майбутнього України. Огляд міжнародної практики та національного законодавства: наук.-практ. видання / Мартиненко О.А., Семьоркіна О.М. Київ: ФОП Харченко, 2020. 84 с.
2. Берченко Г.В. Громадянське суспільство в Україні (конституційні аспекти): монографія. Харків: Юрайт, 2014. 208 с.
3. Бисага Ю. М. Право на судовий захист: конституційно-правовий аспект. Ужгород : Вид. дім "Гельветика", 2015. 208 с.
4. Целлер Е., Куйбіда Р., Мельник М. Дискреція адміністративних органів і судовий контроль за її реалізацією: Звіт Право-justice. 2021. 54 с. URL : https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/sud4857/zvit_dyskrecciia.pdf
5. Захист прав внутрішньо переміщених осіб: монографія / за заг.

ред. О.Я. Рогача; М.В. Савчина; М.В. Менджул. Ужгород: РІК-У, 2018. 268 с.

6. Кресін О. В., Стойко О. М., Кресіна І. О. Відродження постконфліктних територій: світовий досвід і Україна Київ: Норма права, 2021. 148 с

7. Любашенко В.І. Концепція "обов'язок захищати" і права людини. Одеса: Фенікс, 2019. 216 с.

8. Савчин М. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму: монографія. Ужгород: РІК-У, 2018. 440 с.

9. Смичок Є.М. Судові доктрини у податковому праві: дис. ... д-ра юрид. наук. Запоріжжя, 2021. 446 с.

10. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : компендіум; за заг. ред. О.В. Сердюка, І.В. Яковюка. Харків : Право, 2017. 374 с.

Інтернет-ресурси:

Сайт Ради Європи - <http://www.coe.kiev.ua>

Сайт Європейського Суду з прав людини – <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>

Проект ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції» – <http://www.justicereformukraine.eu/uk/>

Офіційний веб-портал Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Президента України - <http://www.president.gov.ua>

Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>

Судова влада України – <http://www.court.gov.ua>

Офіційний веб-портал Верховного Суду – https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

Офіційний веб-портал Конституційного Суду України – <https://ccu.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України –
<https://minjust.gov.ua/>

Сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини –
<https://www.ombudsman.gov.ua/>

Сайт Харківської правозахисної групи – <http://khp.org/>

Сайт Української Гельсінської спілки з прав людини –
<https://helsinki.org.ua/articles/ukrajinska-hromadska-hrupa-spruyannya-vykonannu-helsinskyh-uhod/>

Сайт Венеційської комісії – www.venice.coe.int

Сайт «Український часопис конституційного права» –
<http://constjournal.com/>

сайт International Journal of Constitutional Law, Oxford Academic –
<https://academic.oup.com/icon>

сайт Конституціоналіст – <https://constitutionalist.com.ua>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс
кафедри конституційного права України.
[http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category
&id=165:kafedra-konstituczijnogo-prava-ukraini&Itemid=151](http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=165:kafedra-konstituczijnogo-prava-ukraini&Itemid=151)